A.C. Joshi Library
P.U. Chandigarh

MSS No. 146 Subject SANSKRIT

Name of MSS PATRAROOPAWALI

Author —

Period — Folios

Script Source

Missing Folios PAGINATION NOT PROPER

पत्रस्वपावली ; अपूर्ण (?)
भिन्न पृ० ॥ ल० म० १२ पं० प्र० पृ०

ह० ल०

प्रत्ययग्रहणे तदंतग्रहणमिति न्यायात् इति स्मृतं

गुणो वृद्धिर् उऽणो वृद्धिः प्रतिषेधो नित्य त्यनं पुनर्वृद्धि प्रति
षेधयण्स्वरं प्राप्र्यो नवे १

सुऽऽगमो भवति सर्वेषां ङसि स्मिन सर्वादिरकारांतस्य ङेः स्मिन भवति
शेषं देववत् एवं विश्वादयः उभर् उभौ प्रत्ययोस्तदंताः स्युः सर्वा
त्ताः सर्वादीनां नवानां जस् उ ङसि ङीनामीस्मात् स्मिनोवा पूर्वे पूर्वाः
पूर्वस्मात् पूर्वात् पूर्वस्मिन् पूर्वे एवं परादयः सर्वादिः सर्वकार्यी भ
स्तु इति ङीनामीस्मात् स्मिनेवावा पूर्वे पूर्वाः पूर्वस्मात् पूर्वात् पू
र्वस्मिन् पूर्वे एवं परादयः सर्वादिः सर्वकार्यो स्मान्न वे ङी स्तोः

१८ चं.
सं.

स्वार्थमसन्यपरार्थावलंबनत्रो आत्मात्मीयधनजातयाचनारोस्वशब्दस्यार्थः
णः
सर्वदिऐपायेद्वावधिनियमो विवस्थास्या
दिदेशकालावधिनियमोविव...स्या १

इय किाभिच्छा हृवादि च्चव्याव स्थापोम्तमोर्तु लेयं नु रोपवृद्धीरिव
रिधाने वदिर्थ्योगोस्था पिज्ञासन्व चा च्चपि सर्वं मतिक्रान्ता इति
सर्वे: तस्मै श्रुति सर्वाय देहि त्रियं सर्वं यस्त तस्मै त्रियत वीय सर्वो
नाम वक्षित तस्मै सर्वाय स्ता निधे वापे त्ता व धिनि यमो व्यवस्था ॥
श्रुति सर्वाय देशाम सर्वाय तुल्याय श्रुत राज्ञ उपरि स्वामयोर त
रेतायत: मध्ये इत्सर्थ: श्रुत्तेर श्रुत्तेर वा शाटका: परिधानीयाइ

केगारः कौरामेयुरितिवुध्या अपएप्रसारितं १

सिद्ध चं १

ते यंपायं तेयंमन अप्यसादर्यै अपार्थैप्रसारितं अपम केयम
न्यत्र अदादे कफिरणपादावगवअवः अदोतो एलि प्रोठः प्रोठिः स्वे
रे स्वैरी स्वैरिएलि व्योर्लोपः ररवापदांते पदांते स्थितानामयादी
नां यकारवकारयोर्लोपः स्यावाभवति तआगताः तयागताः पट
इह पटविह तस्माइदम तस्मायिदम ताइह ताविह लोपशिन
संधिः न लोपशि तु भवति स्यादेरिति निर्देशात् दामोदरः राजा

हे सखि दति हेत खखिति

अप्लुतवदि औ रमो परतः
समासे केते
पच पच प्रती
लुतोप्रप्लुत वदभवति

१८

ने

अग्न्योरानिमिथ्यात्ताययशत्ययःसुवच्चनोऽश्वागित्य

र स्यक्तुर्नित्यत्र मागमईपिईकारेचपरे वादीपाःशान्तु

तनुवंधः वित् अवेगित्यास्मरात्रुवानुमागमोभवतिईपिइकारेचपरे

वेद्वस्वंपदंस्त्वानत्र्यादनुवर्ततेनोयं अरमस्वरेविन् अर्थ पितृर्थः १

लृलमस्वरे लृदन्तयस्यत्वलित्वं एअयुस्वरे नयनं ओअवुस्वरे भ

वनं गोरवापदान्तेस्वरे गवाग्रम् गोऽग्रम् गोअग्रम् इन्द्राद

योःपरतोगोरवभित्यं गवेन्द्रःगवाद्नः ऐआयस्वरे नायकः औआ

वस्वरेपावकः क्वचित्स्वरेवकारः गव्यूतिः क्रोशयुगं अ

न्यत्रगवांनित्यभिभावे गोयूतिः हव्यं जव्यं शक्यार्थे अन्यत्र

एतान्तेकिं गविस्वरे किंतेहिते न

वीक

देवदत्तस्यहन्तहेतेपुनर्देवदत्तस्यजीवतत्र

अनादिरहप्रयोगेचारणादयिकः

ओंरुत्तिस्त्रीगणेश

यांकुमार्यां सेषं वऊ भ्रियसीञ्चत ॥ एकदेशविकृतस्यानन्यात ॥
ङीदीर्घे सखायमिच्छन् सखिवाचरन् सखा सखायौ सख
खायः हे सखा हे सखायौ हे सखायः सखायं सखायौ स
ख्यः खुः सखि सहखेन वर्त्तते सखस्तमिच्छतीति सखीः सखीयो सखीयमीति
वा सुतमिच्छतीति लूनीः लूनुः क्षामं पुरस्तोमं वेच्छतीति क्षामीः
क्षामुः प्रस्तीमुः प्रस्तीः अनुक्षिपौ सुत्यो खातीश्यायाकृतया
देशा भंग ३ स्वेडुः सखुः सुत्य सख्युः तकारस्यानजाद्यु ए॥

नान्यएकस्य वषीकरट्नुपुनरएवंभेशब्दादन्यमेशब्दस्यसुधीश
ब्दस्यचत सेनान्यौ सेनान्यः सेनान्यं नियः नीशब्दाडत्तरस्यङे
रामादेशोभवति सेनान्यां सेनान्यादीनांवामोन्डइवक्तव्यः से
नानीनां सेनान्यां एवंसुनीप्रध्रीग्रामण्यादयः धातुनासं
योगविशेषणात् चक्रीः उन्नौ उपसर्गकारकएवंस्यकि
म्बद्धियोपरमीतियो कुमारीमिच्छन् कुमारीवाचरन् कुमारी
ना हस्वयःइतिसेलोपः कुमार्यौ कुमार्यौ कुमार्यः कुमारी

उनी: ३

हिनं धस्य वपस्येवनो मयोस्मयोरपि३ दध्यानयादिष्वउ ध्वी ध्यं हूपचक्रेहयम२

सि॰
चं २

परे अवसानेच वाध्विर्भवति जवेजवाः जसानां जवे परे जवाभवंति व
ज्येव ज्येरससवर्णः स्वरहीनं परेणसंयोज्यं दध्यानय जपायवला
वाध्विर्वा च्याः दध्यानय दध्यानय दध्यानय रलायपोध्विः स्व
रध्वके पूर्वोदेफाद्धकारा च्चपरो यपोवाध्विर्भवति ओर्य्यव ओर्यव
र ह्योस्ति न ह्यस्ति ह्रर्थ्यन्नुभवः ह्रर्यन्नुभवः व्यवस्थितविभाषया
शाघस्यानिध्वित्वं वा पाशर्ब्बवर्ज्जे त्यादेो उवमस्वरे मध्वत्र स्ह
पर्शोहिण्णं सोपसर्ज्जनीमन्नाम नसवीदयः जलांत्वविकान्यायेनरेस्या हृ गमनम२
र्सम्मतां

स॰ ३

तपरस्तत्कालस्य बोधकः

यः स्वरस्तदादिवर्णो द्विसंज्ञिको भवति अंत्यात्पूर्व उपधा अंत्यात्पूर्व
मात्रात्पूर्वो यो वर्णः स उपधासंज्ञिको भवति संयोगाद्यो ह्रस्वो
लघु विसर्गोऽनुस्वारसंयोगपरो गुरुर्दीर्घश्च मुखनासिकावचनो
नुनासिकः विभक्त्यंतं पदम् तपरः स्वसमानकालस्य सवर्णस्य ग्राहकः
इति संज्ञाप्रक्रिया १ ॥ दधि अत्र इति स्थिते इयं स्वरे इवर्णो य
त्वमापद्यते स्वरे परे हसे हसः स्वरात्परो रेफहकारवर्जितो हसो हसे

दधिअत्र त्र ।

सा०स्व

सुगणट्साधुः सुगणट्साधुः सुगण्साधुः पकारेपरेनस्य वका
स्यपनस्यवा सोविसर्गः सकाररेफयोर्विसर्गो भवति सधातोः रेफे
परेनतुच कुप्वोः ≍क≍पौ वा कवर्गपवर्गसंवेरियोः खसेवि
सर्गस्य ≍क≍पौ वा भवतः कपावुच्चारणार्थौ नं≍पाहि नं≍पाहि
नंन्पाहि इति हलसंधिः॥ विसर्जनीयस्य सः खसे परे कस्त
नोति कस्करोति शषसे परे खपे विसर्जनीयस्य विसर्ग एव कः स

हंकोरमस्य प्रवलमनावा किं पृहः किं हुः किं वद्धलपति किं

कलयति किं ललल्हादुपविल्लदयति किं ममरलपति किं हल

यति किं न्हुते किं नुते शसे वपस्यस्ति तीयो वागयस्य स्व सरः अपसरः

ग्रासरः अपसरः नेपद्दाते ततस्या पुः कुवरदकवर्जितस्य वपस्यवि

भक्तौ न भवत्नु हनास्सस्यवा पुरषटरन्वलें षटतेतः ससी हः

ससः शसे क्तो कुवरकोवा षाउरवषष्ठः षोड्‌त्वष्ठ षाड्‌षष्ठः

इस्युनस्व तयोः समाहारः टनेतसादृजे

ॐ

यशस्कं । यशस्काम्यति सर्पिष्कात्रं सर्पिष्काम्यति नमस्करोति ।
पुरस्करोति निष्प्रत्यूहमाविष्कृतं तिरस्कर्त्ता तिरःकर्त्ता द्वि
ष्करोति द्विःकरोति त्रिःष्करोति त्रिःकरोति चतुष्कपालः च
तुःकपालः सर्पिष्करोति सर्पिःकरोति धनुष्करोति धनुःक
रोति सर्पिष्कुंडिका अयस्कारः अयस्कामः अयस्कंभः अय
स्पात्रे अयस्साहिताः कुशाः अयस्कुशाः अयस्कर्णी ॥४॥

रामः स्नानाय वनान्नद्यां भगतः रामेवा कः स्वरः कः सस्वरः कथ
हरिस्फु रः कः व्याकरणः कः साधुः कस्साधुः रवयवेश्यासेवि सर्गस्वलो
रति २ पीवाहरिः स्फुरति हरिस्फुरति कुर्यात् कः चोवा कः करोति कः
करोति कः वचति कः वचति कः पठति कः पठति वाचस्पत्या
रचयति पानानि ध्वनति वाचस्पतिः वृहस्पतिः तस्करः कोति
स्कृतः कान्दकीन कास्कान भास्करः पयस्पात्रं पशास्कल्प

१५
सि.
द

लोपरस्मैवायवेवरे देवाश्व वातागोति सोच्यत्वं वा देवा श्व
देवायच देवायिह: ओमन: ओस्म मेजोम अचोस्य इत्वे न स्वावि
स्र्जनीयस्मलोपश्च भवत्यवेवपरे ओहरे ओताद्व मगोनमन
से अचोयाहि त्वोयत्वेवा ओचहि ओहाहि से जोयिह मे
जोरहे अवोयवगाश्च अव्रुम्नयगाश्च नातिनोद: नाभिन:
पदस्यावि जोस्परेको भवत्यवेवपरे अजिरव पद्वकारेप

२

सं१५

स्वं विश्वस्पर्दं आकृतिगणोयं देवादिषु अहो विसर्गस्यापा
दं तेरोभवति न तु रात्र्यादिषु अर्हगणः अहरहः रात्र्यादिषु तु
अहोरात्रः अहोरूप अहोरथांतरं अतोत्युः अकारात्परस्यावि
सर्जनीयस्य उकारोभवति अतिपरतः कोर्थः हवे अकारा
त्परस्याविसर्जनीयस्य उकारो भवति हवेपरे कोगत देवो
याति मनोरथः अदेवेलोपश्च अवर्णात्परस्याविसर्गस्य

१५ वाहिं

१२ सोतं जैसे

हसाति सशङ्काद्विसर्जेस्यलोपः स्वरेलोपएवपदंदृशं चेत्
सैषदाशरथीरामः सैषराजायुधिष्ठिरः सैषकर्णोमहा
त्यागी सैषभीमोमहाबलाः इति विसर्गसन्धिः ॥५॥ विभ
क्त्यंतंपदम् कृत्तद्धितसमासाश्च प्रातिपदिकसंज्ञाःशेषोचिरम्
प्रविभक्तिर्नाम विभक्तिरहितं धातुवर्जितं चार्थवद्रू
रूपंनाम्नोच्यते तस्मात् सि औ जस् अम् औ शस्

श्रीश्रीश्री

१

१५

प्राप्ति खपे परे वा

प्रकृतिकस्य खे पे वा ... ः रेफप्रकृतिकस्य विसर्गस्य रेफो भवति गी
र्पतिः गीःपतिः गीःपतिः धूर्पतिः धूःपतिः धूःपतिः अहर्प
ति रः रेफप्रकृतिकस्य विसर्गस्य रेफो भवति वेपरे प्रा
तररत्र अत्र गतः रिलोपो दीर्घश्च रेफस्य रेफे परे लोपो भवति पू
र्वस्य चेदीर्घः पुनारमते भोनरम्यः ... सस्कादेषु रो
कारस्य परस्य विसर्गस्य लोपो भवति हसे परे स चरति एष

मे० २
चं०
र १५

लुक् प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणे लुकि न तन्निमित्तम् कृतिः कृतिभिः मज्जाति
कृतिभ्यः कृतिभ्यः कृतीनां कृतिषु निमित्ताभावे नैमित्तिस्याप्यभा
वः डौ डुलोमिः डौ डुलोमी डुडुलोमाः लोम्नोपत्येषु बहुष्वकारः
डौ डुलौमिं औडुलौमी उडु लौमान् वातप्रमीः वातप्रम्यौ वातप्रम्यः
वातप्रमीं वातप्रमीन् वातप्रमी एवं पर्यापप्यादयः क्विबंन वा पपीस्कातोमसूर्यपपौ
तप्रमी शब्दस्यामि शसि ङौ च विशेषः वातप्रम्यं वातप्रम्यः वा
वातप्रम्यो

देरिति त्राम इत्यत्र हत्य मर्थवशाद्विभक्ति विपरिणामेन तस्य प्रम्य
न्तेबोध्यम् तस्मादित्यस्य नाम्नो विशेषणेनेन तस्य तदन्तस्य
— यङ्‌ नामि सूत्र त्वविशिष्टस्य दावकल्पवत्रिशब्दो बहुवच
नान्तो बोध्यस्तेन त्रेरित्यादावदोषः

संज्ञाच परस्तजनं चतेः तयोः संज्ञा च गौणत्वेचत्यदादेः त्वत्वं न भवति॥

त्यदादेः इति त्यदादेः
किं मकरात् स्यादौ
किं त्रभिक्षतीति न
इति ड.॥

द्वौनित्यं द्विवचनान्तः त्यदादेष्टेरः स्यादौ द्वौ द्वाभ्यां द्वयोः २ से
तोयस्तद्विन्नयोर्न्नोत्वमहिन्त्रामकश्चित् द्वि द्वौ द्वयः द्ववति क्षे
तोऽस्तिहि: प्राधान्ये तु परम द्वौ त्रिशब्दो नित्यं बहुवचनान्तः त्रयः
त्रीन् त्रिभिः त्रिभ्यः त्रेरयङ्‌ त्रिशब्दस्याय ङादेशो भवति मामिपरे
तदत्र विधिरत्र ङिः दत्ते स्वं वेन्कृत्वः त्रयाणां त्रिषु परमत्रयाणां क
ति शब्दोनित्यं बहुवचनान्तः उतेः संख्या षड्‌ उस्ततानु प्रत्यासौ।

प्राधान्ये
गौणे तु

ॐ

१६

देवं देवौ शद्गी शकारः समीतिविशेषणार्थः सोनः पुंसः
पुल्लिंगात् समानादुत्तरस्य शसः सकारस्य नकारादेशो भ
वति नत्वाम शसोत्वाव शसि शसि परे पूर्वस्वरो दीर्घो भव
ति पदादेशलद्धवति चतुर्वर्णमात्रविधौ देवान् ट
कारश्चेनेति विशेषणार्थः टेन अकारात् परस्य टा इनो भव
ति देवेन अद्भि अकारस्यात्वं भवति एकारादेस्याद्दो

१६
प

संख्या च ङ पस रजनं चैतोः तयोः संख्या च गौणत्वे च त्यदादेरः त्वं न भवति ।।

त्रेरिति त्राम इत्यत्र त्रय आदेशो वर्ताद्धि मस्ति विपरिणामेन सम्बध्य
ते बोध्यम् तस्मादित्यस्य नाम्नो विशेषणेन तस्य तदंतस्य
— यङ् नामि प्रत्यय विशिष्टस्य वाचकप्रत्रिशब्दो व हवच
नान्तो बोध्यस्ते न त्रेरित्यादाव दोषः

त्यदादेः इति त्यदादेः
टि मकारात् स्यादौ
किं तमिक्षीतीति
द्यतिङ ।।

द्वौ नित्यं द्विवचनांतः त्यदादेष्टेरः स्यादौ द्वौ २ द्वाभ्यां ३ द्वयोः २ से
नौपसर्जनयोर्न्नात्वमहिन्नामकश्चित् द्विः ह्वौ द्वयः द्ववन्ति के
तोऽतिद्विः प्राधान्ये तु परमद्वौ विशद्वो नित्यं बहुवचनांतः त्रयः
त्रीन् त्रिभिः त्रिभ्यः त्रेरयङ् त्रिशब्दस्यायङादेशो भवति नामि परे
तदन्तविधिरत्र ङि दत्तं स्य वै कव्यः त्रयाणां त्रिषु परमत्रयाणां क
तिशब्दो नित्यं बहुवचनांतः डतेः संख्याषड् संता उ स्मृताः ।

प्राधान्ये
गौणेतु

[illegible]

ॐ

देवं देवौ शसि शाकारः सस्येति विशेषणार्थः । सोनः पुंसः ।
पुंल्लिंगात् समानाङ्कुरस्य शसः सकारस्य नकारादेशो भ
वति नत्वा सरस्वतीं त्वावे शसि शसि परे पूर्वस्य दीर्घो भव ।
ति यदादेश लब्धवति चतुर्वर्णमात्रविधौ देवान् ट
कारस्येनेति विशेषणार्थः टेन अकारात् परस्य टा इनो भव
ति देवेन अद्भि अकारस्यात्वं भवति एकारादेशस्य दी ।

देवं दे वो शाङ्गी शकारः सखीति विशेषणार्थः सोनः पुंसः
पुल्लिंगात् समानाङ्गस्य शसः सकारस्य नकारादेशो भ
वति न त्वाम शाङ्गीत्यादि शसि शसि परे पूर्वस्वरो दीर्घो भव
ति पदादेश लघु भवति चतुर्वर्गं मात्र विधौ देवान् इ
कारस्थ नेति विशेषणार्थः टेन अकारात् परे टा इन भव
ति देवेन अग्निः अकारस्यात्वं भवति एकारादेशस्य दा

टा भ्यां भिस् ङे भ्यां भ्यस् ङसि भ्यां भ्यस् ङस् ओ
स् आम् ङि ओस् सुप् नाम्नः परः स्यादयः सप्तविभक्त
यो भवंति एकत्वद्वित्वबहुत्वेषु एकवचनद्विवचनबहुव
चनानि स्रोर्विसर्गः देवः देवौ सरूपाणामेकशेषएकवि
भक्तौ जसोजकारो राजसौ ति विशेषणार्थः देवाः समानाद्दी
रस्य समानाद् उत्तरस्यामशसोसकारस्य लोपो भवत्यतः

१८
सि

वंति

वयोः नुडामः समनासरस्यामो न्डागमो भं तु सिन्तु ह्रस्वा देव ना
मि सर्वत्वरस्य दीर्घो भवति नामिपरे देवानां देवे देवैयाः क्वि
त्वात्सः सः कृतस्य कवर्गादित्वाच्च प्रत्याहारात्परस्य केनचित्स्
रेरणकृतस्य सकारस्य षकारादेशो भवति न तु स्थितस्य न भवति
देवेषु सिद्धिः आमंत्रणे थे सिद्धि संज्ञो भवति समानाद्धेलो
पोधातोः ह्रस्वात् समानादेतत्र पास्य ष लोपो भवति यथा

विव दाधीनाहां त्रैः

नासिकदेशनहर्वोपनात्लदयते

देवाभ्यां ॥ भ्यः अकारात्परस्य भिसो भस्या कादेश भवति भ
इए एतोत देवैः ङेय अकारात्परस्य ङे इ स्येत स्या गागमो भ
वति देवाय देवाभ्यां एभिबहुत्वे अकारस्यैत्वं भवति स
कार भकारादौ स्यादौ परे बहुत्वे सति देवेभ्यः ङसिरत् अ
कारात्परो ङसिरत् भवति देवात् देवाभ्यां देवेभ्यः ङस्यः अका
रात्परो ङस्यस्य भवति देवस्य ओसि अकारस्यैत्वं भवत्योसि दे

दांतेवर्त्तैमानस्यानुस्वारस्यपमाम वेतिपवेपरे ञस्यपपतव
र्णोः श्राग्नः दांतेः श्नाङ्गः तुः ञ्त्रुग्वितः कुग्गिठतः ञगस्मितः
[illegible] वा पदांतेवर्त्तैमानस्यानुस्वारस्यपमावाम वेतिप
वेपरे त्वङ्कुरोषि त्वंकरोषि तत्तनोति तेतनोति वगंमावे
परस्य पंस्पतन्सैय्यत्लासंपत्ला सैंवत्सरः संवत्सरः वैंल्लोकं
यंलोकं ञ्कि वंतेनाज तौपरेसमामस्यमल्व सम्राट् [illegible] वदमनपरे

नै

लोपे॥ पुंस्कोकिलः पुंस्पुत्रः आ वपरे किं पुंदीरं खपे किं पुंदासः ख्या
यातौ वा पुंसः ख्याने पुंख्याने मोऽनुस्वारः मकारस्यानुस्वारो भ-
वति हसे परे पदांते तं हसति पुंडरणा पदांते किं अम्यते हसे किं किम-
त्र नस्यापदांते झसे नस्य मस्य चापदांते वर्त्तमानः नस्या
नुस्वारो झसे हे चारे वे यशांसि पयांसि पुंभ्यां बृंहणं २ अप
दांते किं ब्रह्मनयाहि झसे किं तन्यते यमायपेस्य २ अ प

सि॰ २८
चं

कृतकृत्रनेषा नेकरोप्रहतिवदनकारएं भिन्नैवैकलिकानिदेशादि कीः किरौ किरौ नीः तिरौ तिरः इत्यादि गीर्वनत इर॥
भावप्रदेश्नलोड़ उः सेरा घेरडौ पञ्चसस्तराशिति नन पञ्कसणात हुः कौजेः जं कौकार काके जः इत्यादि इत्यदन्नः गमल्पे सा
कल्पश्रनयोरन्तकरणो सेरा गमाश्रका पञ्चशिति सावर्ण्यादाल गमलौ गमलः गमलं गमलौ गमलान गमल्तौ गमल्पे स्तोड़ उः
गमः शकः गमति

धिः सातित्यानित्ययोर्नित्यविधिर्बलवान् क्रोष्टूनां क्रोष्टवि
क्रोष्टौ क्रोष्ट्राः क्रोष्ट्राः क्रोष्टृषु सम्बन्धना कामे नवर्त्तते सेः
सुर्यो सयः सयं सेषु सुताई लेदमी पंन सः स्तेः स्त
यो रेदिम रेशब्दस्याकारो भवति सकार भकारयोर्विभ
क्तौ सुराः सुरायो सुराए सुरासु ओदु ओकारस्यौकारो
भवति पंचसु औः गावौ गावः हेगौः गोः आमशसि ओ
कारस्यात्वं भवति आमिशसि च गां गावौ गाः ओ भ्यां ।

२१८

प १०१

कारस्य भवति पंचसु कर्त्ता कर्त्तारौ कर्त्तारः हे कर्त्तः ॥
कर्त्तारं कर्त्तारौ कर्त्तॄन् विभक्त्यन्तनप्तृनेष्टृत्वष्टृक्षत्तृ
होतृपोतृप्रशास्तॄणां च उक्ता नप्ता क्रोष्टुशब्दस्य पुंसि
पंचस्वपि पुंस्त्रियोश्च तृवद्रूप क्रोष्टा क्रोष्टारौ क्रो
ष्टारः हे क्रोष्टो क्रोष्टारं क्रोष्टारौ क्रोष्टून् टादौ स्वरे वा
क्रोष्टुशब्दस्य तृवद्वा क्रोष्ट्रा क्रोष्टुना क्रोष्ट्रे क्रोष्टवे क्रो
ष्टुः क्रोष्टोः क्रोष्ट्रोः क्रोष्टोः हलन्ताहलन्तप्रसंगयोर्वि

इ.सिं.च

कारेफक्रवर्णेभ्यः परस्य नकारस्यैकपदस्थस्य णकारादेशो भवत्यन्तेन
स्थितस्य न भवति सर्वाणि नित्यादौ भवकुपत्तेरपि च्यवप्रत्याहारेण
कवर्गेण पवर्गेणानुस्वारेण विसर्गेणाङ्कन्तपाभ्यां चमव्यवधा धी
नेपि भवति नान्येन सर्वाणि सर्वादेः स्मट् सर्वादेरकारान्तात् स्मर
स्मे ङे स्मट्यागमो भवति सर्वस्मै ङसिः सर्वादेरकारान्तात् ङसेः स्मात्
स्मट्यागमो भवति सर्वस्मात् सडाम सर्वादेर वर्णान्तात् परस्याम:

अत्यादयः क्रान्ताद्यर्थे द्वितीयया समस्यन्ते स च तत्पुरुषः

तोः अभिमुखाभिवक्तव्ये हेशब्दस्य प्राक्प्रयोगः हे देव हे देवौ हे
देवाः एवं वृटपटराम केशवादयः सर्व विश्व उभ उभय अन्य अन्य
डतर तर इतर डतम सम सिम नेम त्व भवत् नेम एक पूर्व अवर पर दक्षिण उत्तर
अपर अधर स्व अन्तर त्यद् तद् यद् एतद् इदम् अदस् द्वि कि
म् युष्मद् अस्मद् एते सर्वादयः त्रिंशत् ङः ३४ जसी सर्वादेरका सर्वः सर्वौ
राज्ञात्सरे जसीई भवति सर्वे सर्वं सर्वौ सर्वान् शुनौ णोनं तेष

३० वे
लि॰

द्वयाः शेषं देववत् नेमे नेमाः शेषं सर्ववत् तीयस्य ङित्सु वा सर्व
वद्रूपम् द्वितीयस्मै द्वितीयाय द्वितीयस्मात् द्वितीयात् द्वितीयस्मि
न् द्वितीये एवं तृतीयः उभशब्दो नित्यं द्विवचनान्तः उभौ २ उभा
भ्यां ३ उभयोः २ उभयशब्दस्य द्विवचनं नास्तीत्येके उभयः उभये । अस्तीत्यन्ये नास्तीति कैयटः । अस्तीति हरदत्तः ।
उभये निर्जरः जरायाः स्वरादौ जरस् वा वाच्यः नरदंतविधिरत्र ।
षष्ठीनिर्दिष्टस्यादेशाल्वन्तस्य स्युः शिच्च सर्वस्य सर्व ।

द्विवचनेन उभयपदावनीतानि द्रा
उभशब्दस्यादन्तौ पाराभावा

३५

स्य थैः श्वन्नरे श्वतरावावापुत्तलीग दवाद्याड स्य थैः स्वाप
ष्ठानाय ज्ञातयेवाहदे सर्वादीनामनसर्वैकार्य्यद् ष्टवीपरावरा
णावाजसीसीः स्त्रिमेतराः वर्ष्माश्रेमतरे तृतीयान्तमात्रे तृतीयाम्
मासोप्यवाकेपिनमास्टर्वीयमाबेनुष्टुवीय श्रमम चरमतया य२
पड्लाद्वैकतिपूर्वनेमानां जसीवा प्रथमे प्रथमाः चरमे चरमाः
नेपडटे प्रत्ययो नत सदन्नारब्धा यास्त्राः द्वितये द्वितयाः द्वये

दंतनासिकामासहृदयनिशाअसृजयूषदोषयकृतशकृतउदक
स्यानांमासपतनासानूनां पद्दतनसमासहृदनिशअसनयूषन
दोषन यकन शकन उदन आसन मांसपृतस्नु एसादेशोवा पदः प
८२ दाप पदौ पद्भिः दतः दतौ दद्भ्यां दद्भिः मासः मासौ माभ्यां मा
भिः भस्लोपः स्वादेश्वयुक्ता ह्रसादौ अन्नलस्योपधायालोपो
भवतिशसादौस्वरे मकारवकारान्तसंयोगाङ्नस्यन स्नसः

स्यवंत्त्वयः निर्दिश्यमानस्यादेशा भवंति एकदेशविकृतमनन्यवत्
निर्ज्जरसो निर्ज्जरौ निर्ज्जरसः निर्ज्जराः पदांहसोदो चेदेववत् संख्या
विसायपूर्वस्याह्न स्याहन्वाऽ्ऽ वेश्ना ष्यञ्जनस्यापधायालोपोवा
स्याद्दीतैव तयोः परलो मकारवकारान्न संयोगाद्‌स्वरस्पत ड्यह्नः ड्या
ह्नो ड्यह्नाड्यह्नं ड्यह्नि ड्यहनि द्व्यहे विगतमहः व्यह्नः व्यह्नि व्य
हनि व्यन्हे ष्यह्न सायः सायाह्नः सायाह्नि सायाहनि सायाह्ने पादः

द्व्यहे द्व्यहार

सि॰ चं॰

हरी

हरैः हरैः हरेः हरौ हरौ हरे हरिः ओैौर इकारान्ता उकारान्तान्ताच

परः औाय आ पद्य ते इ ्यपउ भवति: ए ओ जसि इकारांतस्य उकार

कारांतस्य च जसि परे एकार ओकार भवति हरयः ङौ इउ

कारांतस्यो कारांतस्य च घौ परे एकार ओकार भवति हेर

हेर हरीं हरी हरीन टानास्त्रियां इकारांता उकारांतात्परस्य ना

भवति नतु स्त्रियां हरिणा हरिभ्यां हरिभिः ङिति इकारांतस्योका

अप्लुत वद्

नस्य लोपः शिनविभक्तिकार्ये

नौ

ए॥ला नाम्नो नो लोपः स्याद्धौ नो तस्य नाम्नो लोपः स्यात् भवति २ से
पदांते चा हौ ॥ १४ ॥ पा पदे पचस्य च देववत् पदादयः ॥ १४ ॥ कु
शब्दाद्देववत् सोमपाः सोमपौ सोमपाः हे सोमपाः सोमपां सोमपौ
आतो धातोर्लोपः धातुसंबंधि न आकारस्य लोपो भवति श
सादौ स्वरे सोमपः सोमपाभ्यां सोमपाभिरित्यादि ॥ एवं कीलाल
पा शंख ध्मा सम्भुध्मौ ब्रह्मतयः धातोः विस हा हान् हा हाः हा हा सा

सोमपाः विश्वपाः

हाहाः

सि. चं. ३२

कादाचित्कत्वे सति व्यावर्त्तकत्वमुपलक्षणत्वं

हरेः हर्योः हरिषु एवमग्निगिरिरविकविकलिप्रभृत्यादयः उकारांता
विष्णुवायुभानुगुर्वादयोप्येवं ज्ञेयाः भानुः भानू भानवः सेर्डी
घेः सखिशब्दात्तदन्ताच्च परस्य सेर्घेर्डा भवति सखा हे सखे
ऐ सख्युः सखिशब्दस्य तदन्तस्य चैकारादेशो भवति घुटिषु
पंचसु सखायौ सखायः सखायं सखायौ सखीन् स

पदं हृचरणोमित्रियां त्वाना हृएसामंसंसमनः
यया वा चादिशानिशा

रांतस्य च ङि-ति परे एकार ओकारश्च भवति हरये। औ इकारांतात्से
कारांतस्य च औ परे एकार ओकारश्च भवति हरेः हरेः हरौ हरौ
हरिभ्यां हरिभ्यः ङ-ङस्य एदोभ्यां परस्य ङ-सि-ङ-सोरकारस्य लो
पो भवति हरेः हरिभ्यां हरिभ्यः हरेः हर्योः हरीणां ङेः औ ङित इदु
द्भ्यां परस्य ङेः औ भवति स च ङित् ङिति टेः ङिति परे टेर्लोपो भवति

न
सखिनावौरन्द्रूण पतिनासह भवार्जन

सिं
चं
२४

मनः सखा सखायौ सखायौ सखायः सखिना सखे ।
ये सखायः सखायौ अतिशयितः सखा अतिसखा परमः स
खायः सखायपरमसखा सखी मतिक्रान्तो अतिसखिः इदुद्
गोत्वेन लत्वं प्राप्तिपदो तयोः प्राप्तिपदे तो सखिवद् गन्द्र लाभि
पतिशब्दस्य प्रथितिद्वितीयपोर्ह रिवत् २ ति न्यायात् पतिः पती पतयः पत्या पतये पत्युः पत्योः पति समा
से हरिवत् भूपतये आगमजमानिस्य सखिना पतिना हिश

पा

लदाणेन सखताला दाणकं
सतः सिद्धं प्रतिपदोक्ते

हत्वान्सन्धान्द्रूण
कांतादाणकं
टितिवध्यावरोहण

राम
पृ १५

सखिपत्योरीगिति अनन्तरो ओरित्यनुवर्तते॰ दित्यधिकारात् सखिपत्योर्विशेष्य तत्र सखिलक्षण तातवंत विधिर्नास्ति॰ १

एडोधत्वेति एरस्यु सिव्यन सख्युरित्यनुवर्तते तत्र अवशांत मध्ये वशात्‌क्रिप रिणमाते स स्युरे इतीव मध्ये विपरीत निर्देशांत दंत लाभः॰ १

ना

ननननस्या

सखिपत्योरीक् सखि पति शब्दद्वयोरीगागमो भवति टादे॰ उ॰ सुप त्तिः दीर्घत्वाँ न न स सखा सखे अ॰ ई॰ सखि पति शब्दयो ईं॰ गाग मो भवति उ॰ सि॰ ङसोरकारो स्वरे सखाः असइति स्थिते अतो उ॰ उ॰ अकारांतात्परस्य उ॰ सि ङसो रकार स्योकारादेशो भवति सच डित् सखुः उ॰ रो डिदित्यो कारे कृते सखि पत्योरीक् सखेर्वासौ

सुसमासोत्तः मावेतिमानुः

सि॰ सि
च॰ चं॰
२

येविधातुमुच्चार्यमाणोवर्णइत्संज्ञकोभवति यस्येत्संज्ञातस्यलोपः
प्रसक्तादर्शनंलोपः वर्णविरोधोलोपश्च प्रत्ययादर्शनेलुक्श्लुलुपः
र्शनंनतरेताहलःसंयोगः कुचुटुतुपुवर्गाः अरेदोनामिनोगुणः
अरएतओतएतेगुणसंज्ञिकास्तेचनामिनःस्थानेभवंति आऐऔ
वृद्धिः आआरऐऔएते वृद्धिसंज्ञास्युः अल्पस्वरादिर्घो खेन्यो
औ

मित्रवद्
शत्रुवद्

अकारसंचमोवर्णस्तामो॰ ऊ इ चक गृहं उकारस्तत्रावि व्योतो ना न्योर्भुतम हीसि उ
अन्तेभवः अन्त्यः अंत्यस्थानोऽसौस्वरः अंत्यस्वरः अंत्यस्वरादिर्यस्य सः अन्त्यस्वरा
दिः टिः बहुव्रीहिः इतिसमासः १॥ अंत्ये भवो अंत्यः अंत्यश्चासौस्व
रश्चेति अंत्यःस्वरः अंत्यस्वरः आदिर्यस्य सः अन्त्यस्वरादिः १॥ ॥२॥

वसन्था

एऐओऔसंध्यक्षराणि एषांह्रस्वानसंति उभयेस्वराः अकारा
दयएकारादयश्चह्रस्वदीर्घाःप्लुतभेदाःस्वराउच्यंते अवर्जाना
मिनः अवर्णवर्जास्वरानामिनउच्यंते हयवरल ञणनङम
झढध घभ जडदगब खफछठथ चटतकप शषस अंअः तो
भ्यां अत्रांतोवर्णैमध्यगानामाभ्यंतराणांसंज्ञास्यात्
अवरल जब झभ चप एवमन्येऽपि कार्याः किंचित्का
लियोः लं अंकः इति अवर्णानामिन अअआअ अनयोः समाहारः अं अंवजंपतयवर्णाः ननशालंयै
र्यातेनामिनः इति

लिं॰ चं॰ २६

इकारयसोनं स्त्रियं वोः उवर्णात् उवर्णतान्त स्त्रियं वर्त्तमानानां स्वरस्य
ङेरामादेशो भवति वहु श्रेयसा अनेनोवं तत्वा स्वरयति लोपः अति
ल[illegible] स्त्रीः शेषं व इकारयसोवते सुश्रीः ध्यो धीतोरि पूर्वो स्वरे धातो
रिवर्णोवर्णयोरियुवौ भवतः स्यादौ स्वरे सन्धिविषये संप्राप्तः एव
धीयव नेयादयः सेनानीः ग्रामणीः अनेकस्वरस्य नाम्नो धातोरिवर्णोव
र्णयोर्यकारवकारौ भवतः स्यादौ स्वरे धातोरवयवसंयोगः पूर्वीय
स्मात् तस्य तु नमोपपदस्यानेकस्वरस्य चेदुपसर्गो कारक इवर्णस्य व

नाश

५१६

त ऋग्मियो वेति पः वद्रुग्मीहि ड पमेने हस्वः वहुः फेयपस्यो गस्मसुव
हुफेयपसि ड दृदत्तसेस्य पुवस्यानमि त्रस्वस्या स्थ्यास्योपमसुजे नत्वे
स्तोकाथ्यवतनैथ्यः हसेपः से सोपः हसानादोवतावेपरस्मे लोपो
भवतिवद्रुफेयपस्यो वद्रुफेयपसः धो हस्वः डपुवस्यानववर्जितेपकारे द्
तोद्विशदस्य चाद्विपाधोपरे हस्तो भवति हस्वविधानसमर्थ्याद्धु
गुणेन १ विद्विनहेव फेयपर्तिहफेयपसीव द्रुफेयपमेन डितामटविद्वियामीकि
रात्तो हृकोरात्वाडितामडागमोभवतिवद्रुफेयपस्ववद्रुफेयपस्याः२व
व

स्वे रा बेकरस्य ऋ पुनर्भूः शब्दो से र ऋकारान्तोस्य रस्य
से रा भवति स चङित् पिता पंच ऋ ऋकारस्य आ
र भवति पंच ऋ पितरौ पितरः घेरर ऋकारत्तो
[redacted] स्यरस्य घेरर भवति स चङित हे पितः पितरं पितरौ
पितरः ङसिङसोरुत् पितुः ङौ ऋकारस्य र भवति ङौ पितरि पि
तरि एवं जामातृ भ्रात्रादयः नुर्वि नामि दीर्घः नृणां न
रां शेषं पितृवत् स्वसुरादि सकारात्प्रत्ययसंबंधिन ऋ

दपि लूनमिछति लूनीः लून्युः ग्रामंप्रतीमंवेछति ग्रामीः ग्राम्युः
प्रतीम्युः क्रक्षीः मुक्तिपो पक्षीः पक्षिपो कातपादेशत्वाभा
वात्रैनत्वं मुकियः पाक्षिय हूः हुह्वौ हुह्वः हुहुं हुह्वं हुहुम्
हेनहे सेषवातप्रमीवत् एवं दृभूः आति चमूः वऊश्रेयसीव
ते ढौवा खलपूः खलप्वौ खलप्वः पावसखल सुल्वादयः
स्वयंभूः स्वयंभुवौ स्वयंभुवः एवंलूस्वभूकारक्षदगड्का
राभूपरमनज्ञादयः वर्षाभूः वर्षाभ्वौ वर्षाभ्वः वर्षा ॥

सि
चं

टीसोऽपरतास्वं गंगया क्षितावर ग्याइं ताद्दावंतात्परे षांडे
उ॰सि उ॰स डी नांयडागेमो भवति गंगाये गंगायाः२ गंगा
ग्रामेड॰ ग्याइ ताद्दावंत्परस्य उ॰ग्रामादेशो भवति गंगाया अव
गंगाय गायो गोवंश्च क्षुमि थाडु गोंडुपः व भुंवादीनांदिस्व र
संगाथी हस्वः केश्रंव गेषुक्के हेप्सल दिसंयानारामीति
किम हे ग्रन्थाडे हेम्रन्थाल हे ग्रीम्बिके शेषं गंगाव ग्रम्रा यांनांकिंहे मे घे

सः रं

उ ऽस्त्र: गोनावं स्तु घो स्म त उ शं भुर्यैं न स स्म तो: ऽ ऽहो ।
ग्लौवौ ग्लावः ग्लावा :: इति स्वरांताः पुल्लिंगाः १ अ
स्वरांताः २ पथस्त्रीलिंगाः प्रदृश्यंते आबंताः स्त्रियां अकारांतान्ना
म्न: स्त्रियां वर्त्तमानादाप्प्रत्ययो भवति आपः आदन्त्ता
सेलैपो — द्वावंतात्यवे: सिं भवति गंगा औरि आद त्तुदावंताल्पर
तोई भवति गं गे गंगाः ध्विदि आद [redacted] तादावंताल्परतोच्चि
दे भवति हे गंगे गंगा गंगाः टोसोद आद्दंतस्यावंतस्ये ।

सिकं नासिके नसः नासिकाः नसा नासिकया नो
भ्यां नासिकाभ्यां पद्दोपंचसुचगंगावत् पत नापाः
पत् पतः पतनाः पता पतनया पद्भ्यां पतनाभ्यां निशा
यां निश् निशः निशाः निशा निशया . छूत्रायचराजाम्
देषः हकारांतस्य शकारांतस्य षकारांतस्य च राज्
यज् सृज् मृज् भ्राज् वृश्च भ्राजादि ष्व षकारो भवति धा
तो ऊँसपरे नाम्नश्च रसे पदांते च षोडः निड्भ्यां नि

द्विड्नामान्तरालेहमस्यन्तेसर्वबहुव्रीहिः

त यदेतोञ्च आवृत्तासर्वादेःपरस्ययटःस्उडागमो भवति पूर्वस्य
चापाकारः सर्वस्य सर्वस्याः सर्वस्यां एवंवि[illegible]स्वादयः जरा
जरसौ जरे जरसः जराः द्विकसमासेवउवृीहौ[illegible]सर्वादे
र्वा सर्वकायांपि दक्षिणपूर्वायै [illegible]एपूर्वस्यै उत्तरपूर्वस्याः
उत्तरपूर्वायाः अंतरस्यै शालायै वाह्यायै इत्यर्थः अन्तरा
यै नगर्यै द्वितीयस्यै द्वितीयायै तृतीयस्यै तृती
यायै नासिकापानकस नासिका नासिके नासिकाः ना

॥

सि. कौ. ३२

वंमतिसृतिष्वतिसृच्चादयः धेनुष्ठद्र तनुचं च्चादयोप्येवं वि
त्रि चतुरो स्त्रियां तिसृ चतसृ वृत्त स्त्रियां वर्तमानयो
स्त्रि चतुरः सञ्ज्ञयो स्तिसृ चतसृ इत्येता वादेशौ भवतो त्रि. अ स्वकार्यत्वात्
कौ अकारस्य सन्नह् कारवत् ततोऽशरूकारान भवति एरे
मेवाधिकतः भवति ॥ तिस्रः तिसृभिः तिसृभ्यः नाति
सृ चतसॄनामिति दीर्घः तिसृणां स्त्रियामिति त्रिचतुरोर्वि
तसृकार्यत्वात्

प३१

त यदोत्व आवृत्तासर्वादे: परस्य यट: स्यडागमो भवति पूर्वस्य
चापाकार: सर्वस्यै सर्वस्या: सर्वस्यां एवं वि[illegible]स्यादय: जरा
जरसौ जरे जरस: जरा: द्विकसमासेवउब्रीहौ स सर्वादि
र्वा सर्विकार्य्यं दक्षिणपूर्वायै दक्षिणपूर्वस्यै उत्तरपूर्वस्या:
उत्तरपूर्वाया: अंतरस्यै स्थालायै वाह्यायै इत्यर्थ: प्रथमा
यै तृतीयायै द्वितीयस्यै द्वितीयायै तृतीयस्यै तृती
यायै नासिकायामनस् नासिका नासिके नासिका: ना

ग

सि. ३२

वं मतिमुति ष्वतिस्र च्यादयः धेनुभक्तु तनु चं च्चादयोप्येवं

त्रि चतुरोः स्त्रियां तिसृ चतसृ वृत् स्त्रियां वर्तमानयोः

स्त्रि चतुरः स्थाने यो स्तिसृ चतसृ इत्येतावादेशौ भवतो वि. भ

क्तौ ऋकारस्य स्वरे ऋकारवत् ततोऽरःकारान भवति

सेवा धेनृनस्तु भवति । तिस्रः तिसृभिः तिसृभ्यः नाति

सृ चतसृनामि दीर्घः तिसृणां स्त्रियामिति त्रि चतुरोर्वि

स्वकार्यत्वात् एर

तसृकार्यत्वात्

५३१

146 (123)

निजपि॰ चो॰ऊरिति

शाभ्यां निट्स् निड्त्सु निश्वास्सु केचित्तु धातोरेव षत्वमाहुः
रन्यते ऋवेजवा धातोजकारः निजभ्यां ष्षुत्वं निचक्षु निश्चास्
जोपाः सोमपावत् बुद्धिः बुद्धी बुद्धयः बुद्धिं बुद्धी बुद्ध्या
इदुभ्रां स्त्रियांच नामा ना भ्यामि कारो कारा भ्यां परेषां ङितां
वच नांवा ऽऽगमो भवति बुद्ध्यै बुद्धये बुद्ध्याः बुद्धेः स्त्रि
यां चेः बुद्ध्याः अडागमाभावे ष्यामोप्यभावः बुद्धौ

146

प्रतिदिव्यम् प्रतिदिवात् प्रतिदिव्यः प्रतिदिव्वान् प्रतिदिव्णा
प्रतिदिव्ये प्रतिदिव्वः प्रतिदिव्योः प्रतिदिव्राणाम् प्रतिदिव्ये
दिवी ओस्योऽ ओकारे चानित्यं स्याद् स्यासो नुडिति नाव्यपाइयादेश
लुनान्यत्रदिव्याः पुंस्युपसर्जने ॥१॥ लीवत्तु न्डग प्रति
दिव प्रतिदिव्णो प्रतिदिवाणी१ प्रतिदिव्वाणा प्रतिदिव्ये
प्रतिदिवीणा प्रतिदिवः प्रतिदिवेणः प्रतिदिव्योः२ प्रतिदिवी

सान्ति योगानि दिष्टानां
तन्हवाप्रवर्तिकोविदै
कोदेशाप्येन्तवतीते ३

तदोप्रसतयः ईवंतत्वात्सेर्लोपः स्त्री स्त्रियुवोः स्त्रीशब्दस्य भेश
ब्दस्य चेयुवौ भवतः स्वदेपरे स्यादौ स्त्रियौ स्त्रियः हे स्त्रि वा
मौसि श्वमिशासि च परे स्त्रीशब्दस्य वा इय भवति स्त्रियं. स्त्री
स्त्रियौ स्त्रियः स्त्रीः स्त्रिया स्त्रीभ्यां स्त्रिया स्त्रियनाति ङौती
ऽति स्त्रिः श्वति स्त्रियो श्वति स्त्रियः एतेनाभावोत्व नु ङिः एवं
रेफः पुंसि वा च्याते लिवे नुमा च स्त्रीशब्दस्य पि सर्व ध्ये ता

म३३

रोहोस्त्ववेत्वादा विति पुंवत वाप्रियत्ति स्वप्रियु स्त्रणाहे प्रियत्ति सः हे
रेत्युस्त त्याप् हे हे ह्वाभ्यां ह्वाभ्यां ह्वयोः ह्वयोः ह्सेपः
सेल्लोपः नदी नद्यौ नद्यः हे नदि नदीं नद्यौ नदीः ङेनां
मट् नद्यै नद्याः नदीनां नद्यां एवं वाणी गौरी सखी कु
मारी गौर्य्यादयः लक्ष्मीः अनीवंत त्वान्न सेर्लोपः
धीः स्त्रीस्त्वः हे लक्ष्मि शेषं नदीवत एवं मवी तंत्री सादी

श्रुतानि मितयोर्मध्ये श्रुतस्संबंधो बलीयान्॥

प्रावरणाद्विह प्रियास्त्रयः प्रियाणि ज्ञीणीवा यस्याः साप्रियत्रिः बु
द्धिवत् श्रापिप्रिया त्रयाणां पदौ स्त्रियां स्त्रदैयोर्लिंगा न्तद्यो
गतिदे ती स्तः प्रियास्तिस्त्रो यस्य स प्रियतिसा प्रियाति सोप्रि
यातिस्त्रः हे प्रियातिस्त्रः नामत्रा सेर्पल्लोपः प्रियाति स्त्रं प्रियाति
स्त्रः प्रियास्तिस्त्रो यस्य तत्कुलं प्रियत्रि लुकि न तत्रिमिताभि
त्यस्यानित्यत्वात् पदे प्रियातिस्त्र प्रियातिस्त्रौ प्रियातिस्त्रः स्त्रौ

कालाढ्ज

जहत्स्वार्थे इति पक्षाश्रज हत्स्वार्थ इति पक्षे तु
संप्रतिकाभावे सर्वैंगति राश्रयते

त्र्य

वे
३८॥

वति॥ स्यादे॥ स्वरे अक्षिणी अस्थीनि अक्षासंस्यसमाद्दे
हादौ स्वरे अस्थ्यादीनां नुमागमकारस्य चाकारः अस्नो
पः स्वरे मय क्षाकस्ता ह्नो अस्था अस्नः अस्नोः अस्ना वेदो
अस्थि अस्थनि एवं दधि सक्थि अक्षि शब्दाः तदन्तस्यापि प्रियास्थ्या अतिदध्या वारि
वारिणी वारीणि अमि तु टबो रोणा नपुंसके सङ्ख्यैः ग्रामणी हादाभुक्तंपुंस्के पुंवद्भावा उ
तेपुंस्कं नाम्य तेन नपुंसके लिंगे टादौ स्वरे पुंवद्भावो भवति ग्रामण्या ग्रामणिना ग्रामण्यां॥

स० प्र
३९

उदकाति अद्रा अद्वकेवं उदभ्रंश्यासाति श्यासाति श्री
त्री श्रीप्यिन श्याभ्रसो भाति भासाति भांसा भासेना न मांसेन
ठुस मास क्रसः श्रीपकुलव त नवंडस कास्यामो लेकु श्र
सि स्वयंगन ठुसके चोजुएणवी हे स्वासि हे सि
नामिनः सिरे नाम्पव स्मन ठुसकस त्रुमागमोम

नामि पातृ लिहेः पातः हे पातृ एवज्ञातृकर्त्रादयः
स्वादेशास्य नरालमित्र कारो कारो चत्वा कोर्यो
श्रीतिः श्रुतिरा या श्रुतिर्दित्रा श्रुतिरयश्रुतिरेत्रा
श्रुतिराम्यां श्रुतिप्रशीलाप्रशास्तुप्रष्टुप्रष्टुनाप्रष्टवाउ
पगुउपगुनाउयगवाउयगवेश्रुतिनुनाश्रुतिना

१० ३१४१ ८

सानुगीनां मथि मथ्या मथिना सुपिया सुपिना मधु हे
मधो हे मधु एवमादयः सानु सानूनि सानूनि सानुना स
भ्यां प्रियक्रोष्टु प्रियक्रोष्टूनी प्रियक्रोष्टूनि प्रियक्रोष्टुना
प्रियक्रोष्टुने प्रियक्रोष्टु प्रियक्रोष्टवे प्रियक्रोष्टुने
प्रियक्रोष्टुः प्रियक्रोष्टोः प्रियक्रोष्टुनः सुलु सुलुनी सु
लूनि सुलुना सुलुना एवं खलपादयः धातु — था

संस्तु ध्वंस्तु भ्रंस्तु ग्रन इ हां दत्वं भवति स्यादौ रसे प
दान्ते च ग्रनडुड्डा ग्रनडुस्तु दादेर्वः हो ढेया तोर्हे का
रस्य वत्वं भवति धा नोर्भे ते नाम्नु स्थारै सै पदान्ते च २
शादि जवा नो झं भ्रां नस्त्र झभाः स्थ्वोः धा नोर्झ भं
नस्या वृ य व स्याड्डीव नेमाना नो जवा नाझ भा भव
ति सकारे च पा द्द भको पदान्ते च धुक घुगड

वा॰ इतिस्वरान्तानपुंसकलिंगाः अनडुहश्च पुंसिपंच
सु ऐसौ चानडुहस्याममागमईपिवा सावनडुह अनडुहः
सौनुम संयोगान्तस्यऽलोपः स्यादेषु से पदान्ते
चस्तामि त्वसस्य च अनड्वान अनड्हौ अनड्
हः धावम चतुरनडुहो चीवमागमोभवा॥
वै हेअनडुहन अनडुहः अनडुहा वसासेव सु

वैशाख्यादौ ह्रस्वे वाहोवा शब्दस्यौकारो भवति शाख
दौ स्वरे तोहि तास्वरे योऽइ पिइकारे चविश्वोहः
वि श्वोहा वि श्वौवाऽभ्या विश्ववाट् स्तु ह हः खोला
हः साचिरूपस्यचितुर हः तास्य यो भवति तुरा षाट्
तुराषा उ तुरासाहौ दिवे औ दिवौ नाम्नी औकारादे

हौ धुग्भ्यां धुक्षु अवयवस्य किं गर्ह्दभयतीति गर्द्दप
होडः ह कारस्य ढत्वे भवतिधातोर्कसेपरेनामन्त
स्वरसेपदान्तेच लिट् लिहौ लिड्भ्यां लिट्सु लिट्
त्सु दुह स्नुह स्निह इति हाड्. त्वे वा धुक् धुट् धुड्
ड्हौ धुग्भ्यां धुट्सु धुक्षु एवं मुह स्नुह स्निह इत्यादि